

4235/2014 και η παρ. 4. α προστέθηκε με το άρ. 46 παρ. 11 Ν. 4235/2014, ορίζεται ότι 1. Η Παράνομη εμπορία ζώων συντροφιάς κατά τους όρους του παρόντος νόμου (άρ. 6, παρ. 1 και άρθρο 10 παρ. 1) τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή από πέντε χιλιάδες (5.000) ευρώ έως δεκαπέντε χιλιάδες (15.000) ευρώ. «2. Οι παραβάτες των διατάξεων των περιπτώσεων γ' και ε' της παραγράφου 1 του άρθρου 5, των περιπτώσεων γ' και δ' της παραγράφου 3 του άρθρου 6, της παραγράφου 4 του άρθρου 7, καθώς και των παραγράφων α' και β' του άρθρου 16 τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή από πέντε χιλιάδες (5.000) έως δεκαπέντε χιλιάδες (15.000) ευρώ». 3. Οι παραβάτες των διατάξεων του άρθρου 12 τιμωρούνται με φυλάκιση μέχρι δύο έτη και με χρηματική ποινή από πέντε χιλιάδες (5.000) έως δεκαπέντε χιλιάδες (15.000) ευρώ. 4. Οι παραβάτες της διάταξης της περίπτωσης β' της παραγράφου 8 του άρθρου 5, καθώς και η κλοπή οποιουδήποτε ζώου συντροφιάς τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι έξι μηνών και χρηματική ποινή μέχρι τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ, ενώ η κλοπή κυνηγετικού σκύλου ή σκύλου βοήθειας τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ένα έτος και χρηματική ποινή από πέντε χιλιάδες (5.000) μέχρι οκτώ χιλιάδες (8.000) ευρώ. «4.α. Οι παραβάτες των διατάξεων των άρθρων 3, 4, 7, 9, 10 και 11 του Ν. 2017/1992 (Α 31) τιμωρούνται με τις ποινές που προβλέπονται στην παράγραφο 2.» 5 β. Σε περίπτωση υποτροπής οι χρηματικές ποινές, που προβλέπονται στις παραγράφους 1, 2 και 3 διπλασιάζονται.

Ενόψει των ανωτέρω και με στόχο την αποτελεσματική προστασία των ζώων, παρακαλούμε να παραγγείλετε στους κ.κ. Εισαγγελείς Πρωτοδικών και οι τελευταίοι ακολουθώντας στους αρμόδιους Διευθυντές και τα υπ' αυτούς όργανα, για τη βεβαίωση των παραβάσεων του Ν. 4039/1012, που αναφέρονται στην

περίπτωση 1δ του άρθρου 1 αυτού, 1) να εξετάζουν άμεσα και με προσοχή κάθε είδους πληροφορία-καταγγελία, απ' όπου και αν προέρχεται, συμπεριλαμβανομένου και του διαδικτύου, αναφορικά με περιστατικά βασανισμού, κακοποίησης, κακής και βίαναυσης μεταχείρισης οποιουδήποτε είδους ζώου, πράξεων βίας κατ' αυτού, όπως ιδίως δηλητηρίαση, κρέμασμα, πνιγμό, σύνθλιψη, ακρωτηριασμό κ.λπ. και, οσάκις διαπιστώνουν παράβαση των διατάξεων του άρ. 16 του Ν. 4030/2012 ή των άλλων διατάξεων που αναφέρονται στο άρ. 20, οι οποίες διώκονται αυτεπαγγέλτως αν πρόκειται περί αυτοφώρων (άρ. 242 παρ. 1-2 ΚΠΔ), να προβαίνουν στη σύλληψη και προσαγωγή των υπαιτίων, εάν δε τούτο δεν είναι εφικτό, στην καταμήνυσή τους. 2) Να τους ενημερώνουν αμέσως για τις διαπιστώσεις τους και τις ενέργειες, στις οποίες προέβησαν, ζητούντες εν ανάγκη και τη συνδρομή τους. Οσαύτως, να παραγγείλετε στους κ.κ. Εισαγγελείς Πρωτοδικών την εφαρμογή της αυτόφωρης διαδικασίας, εφόσον συντρέχουν οι όροι της, για τον κολλασμό των εγκλημάτων που προβλέπονται και τιμωρούνται από τον ως άνω νόμο, ιδίως δε του εγκλήματος της παράβασης των διατάξεων του άρθρου 16, που έχει βαρύνουσα εγκληματική απαξία, με την παραπομπή των δραστών στα ακροατήρια για την άμεση εκδίκαση των εγκλημάτων και, σε περίπτωση αναβολής, τον προσδιορισμό των οικείων δικογραφιών σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Πέραν της παραγγελίας σας προς του κ.κ. Εισαγγελείς Πρωτοδικών για την εφαρμογή της παρούσης εγκυκλίου μας, παρακαλούμε να εποπτεύετε προσωπικώς και συνεχώς για την τήρηση αυτής, έχοντας υπόψη ότι η συμπεριφορά μας προς τα ζώα καταδεικνύει τον πολιτισμό μας.

Ευτέρπη Κουτζαμάνη
Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου

NOMIKA ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Προπληρωμή κατόπιν εξαπατήσεως για την προσφορά παράνομης υπηρεσίας: Αρεοπαγίτικη σιωπή εκατό ετών στο έγκλημα της απάτης

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Ι. ΒΑΘΙΩΤΗ
Επικ. Καθηγητή Νομικής Σχολής Δ.Π.Θ.

Με αφορμή την έκδοση των υπ' αριθμ. 815/2013 και 943/2013 αρεοπαγίτικών αποφάσεων, στην παρούσα μελέτη ερευνάται το ζήτημα αν είναι ορθό να καταφάσκει η περιουσιακή βλάβη στο έγκλημα της απάτης, όταν ο παθών προκαταβάλλει χρήματα σε πρόσωπο που παριστά ψευδώς ότι έχει την δυνατότητα να μεσολαβήσει υπέρ αυτού για την επίτευξη ενός παράνομου σκοπού, ειδικότερα: για την διασφάλιση της επιτυχίας στις εξετάσεις ΔΙΚΑΤΣΑ ή για την πρόσληψη στο Δημόσιο χωρίς διαγωνισμό ΑΣΕΠ. Προς επίλυση του υπό εξέταση ζητήματος ο συγγραφέας παραθέτει αδρομερώς τις βασικές θεωρίες που έχουν υποστηριχθεί στην ποινική επιστήμη για την έννοια της ποινικά προστατευόμενης περιουσίας, τασσόμενος υπέρ της άποψης ότι πρέπει να μένει ποινικά απροστάτευτο το πρόσωπο εκείνο που κατόπιν εξαπατήσεως προκαταβάλλει "καθαρό χρήμα" για την λήψη παράνομης υπηρεσίας. η θέση αυτή συνάδει τόσο με το δόγμα της θεωρίας του αντικειμενικού καταλογισμού, αφού ο παθών προβαίνει σε προπληρωμή ίδια ευθύνη, όσο και με την παραδοχή ότι η συνείδηση αυτοβλαπτικότητας είναι στοιχείο ασύμβατο προς την απάτη.

Ι. ΑΠ 815/2013: Προπληρωμή λόγω ψευδούς υποσχέσεως για διασφάλιση επιτυχίας εξεταζομένου στις εξετάσεις ΔΙΚΑΤΣΑ

Σύμφωνα με το ιστορικό επί του οποίου έκρινε ο Άρειος Πάγος με την ΑΠ 815/2013¹, η κατηγορουμένη, ενεργώντας

1. Βλ. ανωτέρω, σ. ---.

από κοινού με τον σύζυγό της, παρέστησε ψευδώς στον εγκαλούμενο ότι δήθεν γνώριζε τον Ειδικό Σύμβουλο του Υπουργού Δικαιοσύνης και ότι μέσω αυτού «είχε τη δυνατότητα να εξασφαλίσει τη σίγουρη επιτυχία του υιού του κατά τη διεξαγωγή των εξετάσεων [...] για την αναγνώριση του αθλητοπαύου τίτλου σπουδών του πτυχίου ιατρικής από το ΔΙΚΑΤΣΑ, αφού θα γνώριζε τα θέματα των εξετάσεων και έτσι τον έπεισαν να τους καταβάλλει το χρηματικό ποσό των 30.000 € για τον χρηματι-

σμό δήθεν διαφόρων προσώπων, με αποτέλεσμα να ζημιωθεί περιουσιακό ο εγκαλόν κατά το ως άνω ποσό και να αποκομί- σουν οι ίδιοι αντίστοιχο παράνομο περιουσιακό όφελος».

Μολονότι ο Άρειος Πάγος έκρινε ότι η προσβαλλόμενη καταδικαστική απόφαση για το έγκλημα της απάτης ιδιαίτερως μεγάλης ζημίας περιείχε την απαιτούμενη ειδική και εμπειριστα- μένη αιτιολογία, διότι, μεταξύ άλλων, το Τριμελές Εφετείο «α- ναφέρει [...] την ζημία που προκλήθηκε στον εγκαλούντα από τις παραπάνω ψευδείς διαβεβαιώσεις της [κατηγορουμένης]», μια προσεκτικότερη ματιά οδηγεί στο αντίθετο συμπέρασμα: Εφόσον η κατηγορουμένη ισχυρίστηκε ψευδώς ότι «είχε τη δυνατότητα να εξασφαλίσει τη σίγουρη επιτυχία του υιού του [εγκαλούντος] κατά τη διεξαγωγή των [...] εξετάσεων από το ΔΙΚΑΤΣΑ, γιατί μέσω του Κ.Π. θα μάθαινε από πριν τα θέματα των εξετάσεων, του ζήτησε δε για τις υπηρεσίες τους αυτές το ποσό των 90.000 ευρώ, για τον χρηματισμό δήθεν διαφόρων προσώπων», με αποτέλεσμα ο εγκαλόν να καταβάλει τελι- κώς για τον σκοπό αυτόν «το ποσό των 30.000 ευρώ, μέσω τραπεζικού λογαριασμού, τον οποίο άνοιξε στο όνομα της κοι- νής τους (με την κατηγορουμένη) φίλης και μάρτυρος Ε.Μ.», σε σχέση με την πρόκληση περιουσιακής βλάβης ουδόλως α- ξιολογήθηκε από το δικαστήριο της ουσίας το γεγονός ότι μετα- ξύ της κατηγορουμένης και του εγκαλούντος έλαβε χώρα μια παράνομη συναλλαγή, στην οποία ανταποκρίθηκε μονομερώς ο δεύτερος προκαταβάλλοντας τα 30.000 €, ενώ η πρώτη, σύμφωνα με το αρχικό της σχέδιο, ουδέποτε προέβη στην εκ- πλήρωση της συμφωνηθείσας αντιπαροχής.

Κι επειδή πρόκειται ακριβώς για συναλλαγή παράνομη, η αθέτηση της υπόσχεσης που έδωσε η κατηγορουμένη στον εγκαλούντα (η υπόσχεση αυτή αποτελεί μιν γεγονός του εσω- τερικού κόσμου, πλην όμως το κρίσιμο γεγονός ως προς το οποίο έλαβε χώρα η ψευδής παράσταση ήταν η δυνατότητα που εμφάνισε ότι είχε η κατηγορουμένη ως προς την εξασφάλιση του θετικού αποτελέσματος στις εξετάσεις ΔΙΚΑΤΣΑ, στις οποίες θα συμμετείχε ο υιός του εγκαλούντος) δεν αρκούσε αφ' εαυτής για να καταφαιθεί η περιουσιακή βλάβη. Πολύ περισσότερο, ήταν απαραίτητο να διευκρινισθεί ποια έννοια της ποινικά προ- στατευόμενης περιουσίας χρησιμοποιήσε ως ερμηνευτική αφητη- ρία του το δικαστήριο της ουσίας, προκειμένου στην συνέχεια να είναι σε θέση να αποφανθεί αν τα διαπιστωθέντα πραγματικά περιστατικά μπορούσαν να υπαχθούν στο άρθρο 386 ΠΚ.

Δυστυχώς, όμως, μια τέτοια ερμηνευτική αφητηρία δεν αποτυπώθηκε στο σκεπτικό της προσβαλλομένης απόφασης, με αποτέλεσμα η στοιχειοθέτηση της περιουσιακής βλάβης να καθίσταται αίοηη. Αλλά και ο Άρειος Πάγος δεν εντόπι- σε την έλλειψή της, επικυρώνοντας την καταδικαστική κρίση με αιτιολογημένη. Σημειωτέον ότι στην μείζονα πρόταση του δικανικού συλλογισμού της περί ns ο λόγος αρεοπαγδικής απο- φάσεως αναφέρονται μόνο τα ακόλουθα: «Ως περιουσιακή βλάβη νοείται κάθε μείωση της συνολικής αξίας της περιουσί- ας, αλλά και η απειλή μείωσέως της, όταν δημιουργείται χει- ρρότερηση της ενεστώσας περιουσιακής καταστάσεως, όπως και η απειλή ή ο κίνδυνος της περιουσίας στο μέλλον»², χωρίς να γίνεται καμία ειδικότερη μνεία στο πώς πρέπει να αξιολογη- θεί η εξαπάτηση που εντάσσεται στο πλαίσιο μιας παράνομης συναλλαγής. Βεβαίως, η σωπή αυτή μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά έμμεση υιοθέτηση της οικονομικής θεώρησης, η οποία αδιαφορεί για την τυχόν παράνομη φύση της συναλλαγής (βλ. ακολούθως υπό II.). Πρόκειται, όμως, για συνειδητή σωπή; Δεν θα έπρεπε ο Άρειος Πάγος, έστω με λίγα λόγια, να εξηγή- γιατί το μόνο που ενδιαφέρει για την κατάφαση της περιουσια-

2. Πρβλ. ΑΠ 1021/2010 ΠοινΧρ 2010, 547: «Περιουσία νοείται το σύνολο των οικονομικών αγαθών του προσώπου που έχουν χρη- ματική αξία, βλάβη της περιουσίας είναι η μείωση αυτής, δηλαδή η επί έλλαιτων διαφορών μεταξύ της χρηματικής αξίας την οποία είχε προ της διαθέσεως που προκλήθηκε με την απαιτητή συμπεριφο- ρά και εκείνης που απέμεινε μετά από αυτήν».

κής βλάβης είναι το αν τα αγαθά ή οι αξιώσεις ενός προσώπου έχουν οικονομική αξία;

Στο σημείο αυτό θεωρώ ότι παρέλκει να επαναδιατυπω- θούν λεπτομερώς οι βασικές θεωρίες που έχουν υποστηρικθεί στην ποινική επιστήμη για την έννοια της ποινικά προστατευ- όμενης περιουσίας³, σύμφωνα με τις οποίες μπορεί να τεκμη- ριωθεί η ευνοϊκή ή, αντιθέτως, η δυσμενής αντιμετώπιση του κατηγορουμένου μέσω του αποκλεισμού ή, αντιστοίχως, της κατάφασης συγκροτήσεως τού (θεμελιώδους για την πραγ- μάτωση της αντικειμενικής υποστάσεως της απάτης) στοιχείου της περιουσιακής βλάβης: αντ' αυτού, αρκεί να παρατεθούν αδρομερώς και να επιχειρηθεί η εφαρμογή τους στην υπό ε- ξέταση περίπτωση.

II. Η οικονομική θεώρηση

Σύμφωνα με την οικονομική θεώρηση, ως περιουσία ορί- ζεται το σύνολο των οικονομικά αποτιμήσιμων αγαθών ενός προσώπου ή των οικονομικών αξιώσεων που μπορούν de facto να ικανοποιηθούν, χωρίς να ενδιαφέρει αν αναγνωρίζο- νται ή, τουλάχιστον, δεν αποδοκιμάζονται από την έννομη τάξη. Όπως χαρακτηριστικά ανέφερε ο Γάφος⁴: «Το ποινικόν δικαίον είναι [...] τελείως αναισθητόν έναντι της ανηθικότητας του πα- θόντος, ήτις ουδόλως το ενδιαφέρει».

Με αυτήν την λογική, ως πλεονέκτημα της οποίας κατα- γράφεται το γεγονός ότι μέσω αυτής δεν καταλείπεται ένας "ελεύθερος Δικαίου χώρος", άλλως: δεν δίνεται "συγχωρο- χάρτι" σε κανέναν απατεώνα, αφού δεν υπάρχει περίπτωση να μιν προστατευθεί όποιος κατέστη φτωχότερος συνεπεία της εξαπατήσεώς του (ακόμη και οι παράνομες αγορές ανα- γνωρίζονται!)⁵, δεν χωρεί καμία αμφιβολία ότι όποιος προ- καταβάλλει χρήματα σε κάποιον που προσποιείται ότι έχει τις απαιτούμενες διασυνδέσεις για την υλοποίηση ενός παράνο- μου σκοπού—όπως δηλ. στην περίπτωση της ΑΠ 815/2013 για την διασφάλιση του θετικού αποτελέσματος στις εξετάσεις του ΔΙΚΑΤΣΑ μέσω προηγούμενης γνωστοποίησης των θεμάτων— υφίσταται περιουσιακή βλάβη και άρα είναι θύμα απάτης.

III. Η νομικοοικονομική θεώρηση

Αν, όμως, εκκινήσουμε από μια νομικοοικονομική θεώρη- ση, σύμφωνα με την οποία περιουσία είναι το σύνολο των οικονομικά αποτιμήσιμων αγαθών ενός προσώπου και των οικονομικών αξιώσεων που μπορούν de facto να ικανοποιη- θούν, εφόσον αναγνωρίζονται ή, τουλάχιστον, δεν αποδοκιμάζο- νται από την έννομη τάξη και μέσω αυτής μπορούν να αποτελέ- σουν αντικείμενο διεκδίκησης, τότε παράνομες συμφωνίες που τηρούνται μόνο από την μία πλευρά είναι αναμφισβήτητο ότι δεν οδηγούν σε θεμελίωση περιουσιακής βλάβης, όταν εξαπατη- θείς είναι εκείνος που προσέφερε τις (παράνομες) υπηρεσίες του χωρίς να λάβει το συμφωνηθέν αντίτιμο.

Δεν ισχύει, ωστόσο, το ίδιο, όταν έχει εξαπατηθεί η άλλη πλευρά, δηλαδή εκείνος που προκατέβαλε τα χρήματα χωρίς να λάβει τις συμφωνηθείσες (παράνομες) υπηρεσίες, όπως ακριβώς στην περίπτωση της ΑΠ 815/2013. Σε μια τέτοια πε-

3. Επ' αυτού βλ. Βαθιώτη, Η προστασία της περιουσίας στο πλαίσιο παράνομων ή ανήθικων συναλλαγών, ΠοινΔικ 2006, σ. 895 κ.ε.: του ιδίου, Απάτη και Εκβίαση: Ομοιότητες – Διαφορές – Διασταυ- ρώσεις, 2014, πηλαγιάρ. 456 κ.ε., όπου περαιτέρω παραπομπές.

4. Γάφος, Το Έγκλημα της Απάτης (Ιστορική Δογματική & Νομολο- γιακή Έρευνα), εκδ. «Ανατολή», 1932, σ. 187.

5. Βλ. την επισήμανση του Kindhäuser, NK, 2013, § 263, Rdn. 346, σ. 678, ο οποίος συμπληρώνει ότι η οικονομική θεώρηση προσδίδει οικονομική αξία ακόμη και σε έναν φόνο!

6. Αυτό, βεβαίως, συνιστά λήψη του ζητούμενου: γιατί, άραγε, πρέπει να μιν υπάρχει ποινικώς απροστάτευτη περιουσία;

ρίπτωση, οι θιασώτες της νομικοοικονομικής θεώρησης δεν τηρούν ενιαία στάση:

A. Η απώλεια ενός αποδοκιμαζόμενου από το Δίκαιο περιουσιακού στοιχείου

Στο ένα στρατόπεδο βρίσκονται εκείνοι που υποστηρίζουν ότι, όταν ο πλανώμενος δίνει χρήματα για παράνομο ή ανήθικο σκοπό, *περιουσιακή βλάβη στοιχειοθετείται*, διότι ο διαθέτης απώλεσε την κυριότητα των χρημάτων χωρίς να λάβει ισάξιο αντίληγμα: «το οικονομικό αυτό στοιχείο, η κυριότητα δηλαδή των χρημάτων, δεν αποδοκιμάζεται από το δίκαιο, συνεπώς η απώλειά του συνεπάγεται βλάβη της περιουσίας»⁷. Με βάση την άποψη αυτή, τα χρήματα θεωρούνται καθ' εαυτά «*αξιολογικώς ουδέτερα*» και, συνεπώς, υπάγονται στο προστατευτικό πεδίο της αντικειμενικής υποστάσεως της απάτης⁸: με άλλα λόγια, ο εξαπατηθείς καταβάλλει «*καθαρό χρήμα*»⁹, αφού αυτό προέρχεται από την ούτως ειπείν αμόλυντη περιουσία του θύματος της απάτης, η οποία ως τέτοια αξίζει (και χρήζει) προστασίας: *pecunia non olet!*

Μέσω αυτής της προσέγγισης, πάντως, αντιμετωπίζονται «με δύο μέτρα και δύο σταθμά» δύο περιπτώσεις που ως κοινό τους παρονομαστή έχουν την συμφωνία υλοποίησης μιας αποδοκιμαζόμενης από το Δίκαιο συναλλαγής. Ευλόγως επισημαίνεται ότι φαντάζει αυθαίρετο να χρήζει προστασίας ο εξαπατηθείς όταν είναι αυτός που καταβάλλει πρώτος το συμφωνηθέν χρηματικό ποσό, όχι όμως και όταν είναι αυτός που προσφέρει πρώτος τις υπηρεσίες του¹⁰. Παράνομες καθ' εαυτές είναι, πράγματι, μόνο οι δεύτερες, όχι όμως και τα προκαταβληθέντα χρήματα, αλλήλ δεν μπορεί να υποβαθμισθεί το γεγονός ότι και στις δύο περιπτώσεις εξαπατών και εξαπατώμενος «χορεύουν» ένα παράνομο «τανγκό»!

Με βάση, λοιπόν, την προπεριγραφέα ερμηνεία του «καθαρού χρήματος», εφόσον στην ΑΠ 815/2013 ο εγκάλην προκατέβαλε τα ανεπίληπτης προελεύσεως 30.000 €, υπέστη πράγματι μια υπαγόμενη στο άρθρο 386 ΠΚ *περιουσιακή βλάβη* και άρα η καταδικαστική απόφαση ήταν ορθή, καίτοι ως προς το ζήτημα αυτό αναίτιοβόλητη.

B. Ο σκοπός δηλητηριάζει τα μέσα

Στο άλλο στρατόπεδο βρίσκονται εκείνοι που υποστηρίζουν ότι, από την στιγμή που ο σκοπός για τον οποίο χρησιμοποιούνται τα καθ' εαυτά ανεπίληπτα (ουδέτερης ή πολλαπλά μάλ्लον καλής προελεύσεως) χρήματα είναι παράνομος, τότε «*μολύνονται*» και αυτά (κατ' αντιστροφή της αρχής «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα», εδώ ισχύει ότι «ο (κακός) σκοπός δηλητηριάζει τα μέσα»), αφού ο σκοπός νομιματοδοτεί την χρήση των χρημάτων και άρα αυτό που ενδιαφέρει είναι η *επιλήψιμη χρήση* τους και όχι η *ανεπίληπτη προέλευσή τους*¹¹. Σύμφωνα, μάλιστα, με ένα πρόσθετο επιχείρημα, «αυτός που χρησιμοποιεί μέρος της περιουσίας του για την τέλεση αξιόποινης πράξης

[...] το καθιστά *instrumentum sceleris* (άρθρο 76 παρ. 1 ΠΚ) που υπόκειται σε δήμευση και έτσι το εξαιρεί ο ίδιος από την προστασία της έννομης τάξης»¹².

Υπέρ της άποψης αυτής πρέπει να πιστωθεί η αποφυγή της παράδοξης συνέπειας που εφέλκεται η οικονομική θεώρηση: Αφού, βάσει της τελευταίας, αξιόποινος για απάτη είναι και όποιος ζητά την προπληρωμή του προκειμένου να προσφέρει δήθεν τις παράνομες υπηρεσίες του, τούτο σημαίνει ότι το Ποινικό Δίκαιο τον προτρέπει υπορρήτως –αν δεν θέλει να τιμωρηθεί– να εκπληρώσει την ανειλημμένη παράνομη υποχρέωσή του! Αυτή ακριβώς η συνέπεια, που μπορεί να καταστεί και ενδοσυστηματική για το Ποινικό Δίκαιο οσάκις η απαγορευμένη αντιπαροχή συνοδεύεται από ποινικές κυρώσεις (εδώ ανήκει *par excellence* η περίπτωση της προπληρωμής του μπράβου για την εκτέλεση ενός «συμβολαίου θανάτου»: αν το σχέδιο του μπράβου ήταν να λάβει μεν τα χρήματα, όχι όμως και να προχωρήσει στην δολοφονία του υποψήφιου θύματος, είναι άραγε δυνατόν να θέλησε ο νομοθέτης μέσω του άρ. 386 ΠΚ να εξωθήσει τον μπράβο στην τέλεση της αξιόποινης κατά το άρ. 299 ΠΚ ανθρωποκτονίας;¹³), δεν επέρχεται, εφόσον υιοθετηθεί η προμνημονευθείσα οπτική της «μολύνσεως».

Υπό το πρίσμα αυτό, ο εξαπατηθείς που προκατέβαλε τα χρήματά του χωρίς να λάβει την συμφωνηθείσα υπηρεσία δεν προστατεύεται από την διάταξη του άρ. 386 ΠΚ. Ανοιχτό παραμένει, όμως, το ζήτημα αν σε μια τέτοια περίπτωση ο εξαπατηθείς θα μείνει *κατά τα λοιπά απροστάτευτος* από το Ποινικό Δίκαιο. Κατά μίαν άποψη, η απάντηση πρέπει να είναι αρνητική: Ο εξαπατηθείς προστατεύεται από την διάταξη της *ανεξάρτησης*, με το σκεπτικό ότι, λόγω της ρύθμισης του Αστικού Κώδικα περί ακυρότητας των δικαιοπραξιών που αντιβαίνουν σε απαγορευτική διάταξη νόμου (άρ. 134 γερμΑΚ: πρβλ. άρ. 174 ΑΚ), το χρήμα που έλαβε ο εξαπατηθείς είναι γι' αυτόν ξένο πράγμα, η δε ιδιοποίηση είναι παράνομη, διότι η συναίνεση του εξαπατηθέντος, συνεπεία του βουλητικού του ελαττώματος, δεν είναι ισχυρή¹⁴. Ωστόσο, προς την αντίθετη κατεύθυνση φαίνεται να οδηγεί η ρύθμιση του Αστικού Δικαίου, σύμφωνα με το οποίο «*παροχή που έγινε για ανήθικη αιτία δεν αναζητείται, αν η ανήθικη αιτία αφορά και το δότη*» (άρ. 907 ελ. ΑΚ: πρβλ. άρ. 817 εδ. β' γερμΑΚ), διάταξη που συνδέεται με τις εξής δύο αρχές του Ρωμαϊκού Δικαίου: *in pari turpitudine melior est causa possidentis*¹⁵ (= επί αισχροτήτων των μερών κρείσσων η θέση του κατέχοντος) και *nemo turpitudinem suam allegans auditur*¹⁶ (= ουδείς εισακούεται [ένωπιον του δικαστηρίου], επικαλούμενος την δική του αισχροτήτητα). Συνακό-

12. *Μυλωνόπουλος*, ΠοινΔ, ΕιδΔΜ, 2006, πηλαγιάρ. 954, σ. 501· βλ. και *Fischer*, StGB, 60/2013, § 263, Rdn. 108.

13. Όπως λέγεται χαρακτηριστικά, η καταφατική απάντηση στο ερώτημα αυτό θα ισοδυναμούσε με μια «δυσπροφικη αποξένωση του Ποινικού Δικαίου από τους σκοπούς του» [perverse Zweckentfremdung des Strafrechts]: βλ. ιδίως *Mitsch*, Strafr, BT 2, Teilbd. 1, 2003, § 7, Rdn. 41, σ. 441. Πρβλ. και *Bergmann/Freund*, Zur Reichweite des Betrugstatbestandes bei rechts- oder sittenwidrigen Geschäften, JR 1988, σ. 189 κ.ε., 192· *οι ίδιοι*, Betrügerische Schädigung des Auftraggebers eines Mordes?, JR 1991, 357 κ.ε., 358: «Η έννομη τάξη δεν μπορεί να ενδιαφέρεται να σταθεροποιήσει την εμπιστοσύνη των κοινωνιών στο ότι θα εξελιχθεί ομαλά μια εννοχή με παράνομο αντικείμενο».

14. NK-*Kindhäuser*, ό.π., § 263, Rdn. 347.

15. Βλ. σχετικώς *Γεωργιάδης*, ΕνοχΔ, ΓενΜ, 1999, § 55, πηλαγιάρ. 40 κ.ε.: *Κορνηλάκη*, Ειδ. ΕνοχΔ Ι, 2002, σ. 407· *Σταθόπουλος*, Γεν. ΕνοχΔ, 2004, § 16, πηλαγιάρ. 80 κ.ε. Ως προς την σημασία της αρχής αυτής και για το Ποινικό Δίκαιο και, ειδικότερα, για το έγκλημα της απάτης βλ. *Foth*, Betrug und illegales Rechtsgeschäft. Eine kritische Bestandsaufnahme, GA 1966, σ. 33 κ.ε., 38.

16. NK-von *Sachsen Gessaphe*, BGB, Schuldrecht, 2012, § 817, Rdn. 2· πρβλ. *Παναγιωτόπουλος*, Δικαιοπραξίες αντίθετες προς τα χρηστά ήθη, 2012, σ. 122, πηλαγιάρ. 125.

7. Έτσι ο *Μπέκας*, εις: *Παύλου/Μπέκα*, Ποινικό ΙΙΙ, 2011, σ. 281· πρβλ. *Αποστολίδου*, Απάτη – Η Πλάνη ως Αποτέλεσμα Πράξης Εξαπάτησης και η Περιουσιακή Διάθεση στο Έγκλημα της Απάτης, 2000, σ. 463.

8. *Zieschang*, Der Einfluss der Gesamtrechtsordnung auf den Umfang des Vermögensschutzes durch den Betrugstatbestand, εις: FS-Hirsch, 1999, σ. 831 κ.ε., 845.

9. *Welzel*, Das Deutsche Strafrecht, 11/1969, σ. 375: «gutes Geld».

10. Βλ. π.χ. *Hecker*, Betrügerische Schädigung des Auftraggebers eines Mordes?, JuS 2001, σ. 228 κ.ε., 230.

11. Βλ. *Βαθιώτη*, ό.π., 2014, πηλαγιάρ. 483· έτσι και η *Παναθανασίου*, Σχόλιο υπό το βούλ. ΑΠ 1902/2008 ΠοινΔικ 2010, 25· *η ίδια*, εις: *Χαραλαμπίδης* (επιμ. έκδ.), ΠΚ, Ερμηνεία κατ' άρθρο, 2011, άρ. 386, πηλαγιάρ. 60.

λουθα, ουδείς εκ των παρανόμως συναλλαγέντων μπορεί να αξιώσει κάτι – ό,τι δόθηκε είναι de iure χαμένο¹⁷.

Με βάση, επομένως, την οπτική της “μοιήνσεως” των χρημάτων από τον σκοπό που εξυπηρετούν, στην περίπτωση της ΑΠ 815/2013 η απώλεια των per se “καθαρών” 30.000 € που κατέβαλε ο εγκαλών στην κατηγορούμενη, άπαξ και προορίζονταν για την (με παράνομο τρόπο) εξασφάλιση της επιτυχούς συμμετοχής του υιού του στις εξετάσεις ΔΙΚΑΤΣΑ, δεν συνιστά *περιουσιακή βλάβη* προστατευόμενη κατά το άρθρο 386 ΠΚ.

IV. Προπληρωμή με ευθύνη του θύματος

Αξίζει να σημειωθεί ότι, κατ’ εφαρμογήν της *θεωρίας του αντικειμενικού καταλογισμού*¹⁸, γίνεται δεκτό ότι ως εξαπάτηση που πληροί την αντικειμενική υπόσταση της απάτης δεν απαξιολογείται κάθε παράσταση που είναι εκ των πραγμάτων ψευδής, αλλήλ θα πρέπει να πρόκειται για ψευδή παράσταση στην οποία *εμφωλεύει ένα ρίσκο περιουσιακής βλάβης που όμως δεν (πρέπει να) αναλαμβάνεται συνειδητά από τον ίδιο τον διαθέτοντα*¹⁹: σε διαφορετική περίπτωση, καίτοι έχει δραστηριοποιηθεί ένα πρόσωπο που εξαπατά κάποιον άλλον, τελείται μια πράξη εξαπάτησης που, ερμηνευόμενη κανονιστικά, δεν είναι νομικά σημαντική για το έγκλημα της απάτης²⁰. Υπό αυτό το πρίσμα, με την απώλεια των χρημάτων που ο παρανόμως συναλλισσόμενος προκατάβηλε στον “απατεώνα” πραγματώνεται απλώς ένα *ρίσκο περιουσιακής βλάβης* το οποίο *απέλαβε ιδία ευθύνη το ίδιο το θύμα*: Όποιος πληρώνει, παρότι έχει επίγνωση ότι συναλλισσεται επί εδάφους αισχράς αιτίας μη έχοντας αξίωση να λάβει ό,τι συμφωνήθηκε, “*τρώνει μόνος του το κεφάλι του*”.

Ελλείψει δε μιας νομικά σημαντικής πράξης εξαπατήσεως, δεν μπορεί να στοιχειοθετηθεί ευθύνη ούτε για *απόπειρα απάτης*. Στο αποτέλεσμα αυτό κατατείνει και το επιχείρημα ότι με την συμπεριφορά του ο δράστης έθεσε έναν *επιτρεπόμενο κίνδυνο*, διότι η εξαπάτηση στην οποία προέβη δεν ήταν *πρόσφορη να παρακινήσει ένα τίμιο πρόσωπο σε περιουσιακή διάθεση*, μη προσκρούουσα κατά τούτο στην ομαλή λειτουργία των οικονομικών συναλλαγών²¹. Στο ανεύθυνο του δράστη ακόμη και για απόπειρα απάτης καταλήγουν και όποιοι δέχονται ότι, όταν το θύμα αποφασίζει να επενδύσει την περιουσία του σε μια παράνομη παροχή που του υποσχέθηκε ο δράστης, *το συμφέρον του πρώτου να γνωρίζει την αλήθεια δεν είναι άξιο ποινικής προστασίας*²².

17. *Ziehten*, NStZ 2003, σ. 184, ο οποίος κάνει λόγο για “στρατηγική ισοπαλία” μεταξύ των συναλλισσομένων.

18. Για την εφαρμογή της στο έγκλημα της απάτης βλ. *Baθιώτη*, ό.π., 2014, πηλαγίαρ. 196 κ.ε.

19. Βλ. π.χ. *NK-Kindhäuser*, ό.π., § 263, Rdn. 346· *Sch/Sch-Cramer/Perron*, ²⁸2010, § 263, Rdn. 150· *Harbort*, Die Bedeutung der objektiven Zurechnung beim Betrug, 2010, σ. 106. Από τους παλαιότερους: *Cramer*, Grenzen des Vermögensschutzes im Strafrecht, JuS 1966, σ. 472 κ.ε., 477. Αντίθετος ο *Zieschang*, ό.π., 1999, σ. 845, με το επιχείρημα ότι εκείνο που έχει σημασία για την αξιολόγηση της υπό συζήτηση περιπτώσεως δεν είναι η *έλλειψη του “ισοδύναμου”* της προπληρωμής, δηλ. η *έλλειψη της συμφωνηθείσας αντιπαροχής, αλλήλ η απώλεια του “καθαρού χρήματος”*.

20. Βλ. ιδίως *Mitsch*, ό.π., § 7, Rdn. 41, ο οποίος τονίζει ότι το συζητούμενο πρόβλημα πρέπει να αντιμετωπίζεται ήδη στο επίπεδο της πράξης εξαπατήσεως και όχι σε εκείνο της περιουσιακής βλάβης.

21. Έτσι ο *Harbort*, ό.π., σ. 106.

22. *Pawlik*, ό.π., σ. 147· βλ. και *NK-Kindhäuser*, ό.π., § 263, Rdn. 343. Αλλίως οι: *Nadine Gröseling*, Betrugsstrafbarkeit bei rechts- und sittenwidrigen Rechtsgeschäften, NStZ 2001, σ. 516· *Krey / Hellmann / Heinrich*, Strafr, BT 2, ¹⁶2012, Rdn. 602.

Nota bene: Αν σπεύσει κάποιος να αποκηρύξει την οπτική της θεωρίας του αντικειμενικού καταλογισμού, υποστηρίζοντας ότι πρόκειται για μια “μοντέρνα γερμανική θεωρία”, που δεν έχει δρθέν θέση στο Δικαίο μας, μπορεί να ανατρέξει σε όσα υπεστήριξε ο Ιταλός καθηγητής *Carrara* ήδη από το 1923: «Ο απατηθείς ως αποδώνση εις τον εαυτόν του την ευθύνην, διότι συνήνεσε να ανταλλάξει το νόμιμον επί του χρήματος δικαίωμά του με μίαν ελπίδα, ήτις υπό του δικαίου δεν αναγνωρίζεται ως δικαίωμα»²³.

V. Η συνείδηση αυτοβλαπτικότητας ως στοιχείο ασύμ-βατο προς την απάτη

Μια κρίσιμη διαφορά μεταξύ εκβίασης και απάτης, η οποία απορρέει από την διαφορετικότητα της μεθόδου που ακολουθεί ο δράστης, προκειμένου να οδηγήσει το θύμα στην πολυπόθητη περιουσιακή διάθεση, είναι η ακόλουθη: Όταν ο δράστης χρησιμοποιεί εξαναγκαστικά μέσα, το θύμα έχει *συνείδηση* ότι τελεί μια πράξη με χαρακτήρα περιουσιακής αυτοβλαπτικότητας: με όρους καθομιλούμενους: το θύμα *γνωρίζει ότι “κάνει κακό” στην περιουσία του και, εν πάση περιπτώσει, γνωρίζει “με ποιον έχει να κάνει”*.

Αντιθέτως, όταν ο δράστης χρησιμοποιεί απατηλά μέσα, το θύμα πιθανάτι ως προς την αυτοβλαπτικότητα της συμπεριφοράς του· αντιστοίχως με όρους καθομιλούμενους: το θύμα *νομίζει ότι “κάνει καλό”* (ή εν πάση περιπτώσει ότι “δεν κάνει κακό”) στην περιουσία του, ενώ στην πραγματικότητα “*κάνει κακό*”²⁴ – ο απατεώνας “προσποιείται τον καλό” στο θύμα του, ενώ ο εκβιαστής δεν κρύβει τις προθέσεις του και, επομένως, θα λέγαμε ότι ο δεύτερος “είναι αυτός που είναι”.

Όπως καίρια επισημαίνεται, μια εξαπάτηση έχει διπλή στόχευση: «αφ’ ενός να παρακινήσει το θύμα στην διάθεση που θα ελιπτώσει την περιουσία του και αφ’ ετέρου να “κουκουλώσει” την βλαπτική επίδραση που θα έχει αυτή η διάθεση για την περιουσία του»²⁵. Επί παραδείγματι, ένας πελάτης μάντρας με μεταχειρισμένα αυτοκίνητα καταβάλλει 8.000 € ως (δήθεν δίκαιο) τίμημα για την αγορά ενός οχήματος που νομίζει ότι είναι ατρακάριστο, ενώ πρόκειται για τρακαρισμένο αγοραίας αξίας 4.000 €²⁶: ή ένας τυφλός νομίζει ότι θέτει την υπογραφή του σε μια ευχετήρια κάρτα, ενώ στην πραγματικότητα υπογράφει μια επιταγή²⁷. Συνεπώς, σε αντίθεση με την εκβίαση, που είναι έγκλημα *εξαναγκασμένης και άρα συνειδητής αυτοβλάβης*, η απάτη είναι έγκλημα *μη συνειδητής αυτοβλάβης* [unbewusste Selbstschädigung]²⁸. Με άλλα λόγια, η συνείδηση της αυτοβλαπτικότητας είναι στοιχείο ασύμβατο προς την απάτη.

23. *Carrara*, Programma del corso di diritto criminale, Τόμ. 4, ⁹1923, κατά παραπομπή *Γάφου*, ό.π., σ. 179.

24. Βλ. ήδη *Γάφου*, ΠοινΔ, ΕιδΜ, Τεύχ. ΣΤ’, 1967, σ. 110, με υποσ. 10.

25. *Rudolphi*, NStZ 1995, σ. 290.

26. *Eva Graul*, Wider die Zweckverfehlungslehre beim Vermögensschaden. Zur teleologischen Reduktion des § 263 StGB bei bewußter Selbstschädigung, FS-Brandner, 1996, σ. 801 κ.ε., 802.

27. *Kindhäuser*, Betrug als vertypte mittelbare Täterschaft, FS-Bemmann, σ. 339 κ.ε., 356.

28. Εν’ αυτού βλ. π.χ. *Cramer*, Vermögensbegriff und Vermögensschaden im Strafrecht, 1968, σ. 207· *Rudolphi*, Das Problem der sozialen Zweckverfehlung beim Spendenbetrug, FS-Klug, 1983, σ. 316, με περαιτέρω παραπομπές στην υποσ. 6· *Gerhold*, Zweckverfehlung und Vermögensschaden, 1988, σ. 18, με περαιτέρω παραπομπές στην υποσ. 4· *Αποστολίδου*, ό.π., σ. 553 κ.ε., 568. Αλλίως ο *Rengier*, Strafr, BT, ¹⁵2013, § 13, Rdn. 146, σύμφωνα με τον οποίο ορθότερο είναι να γίνει δεκτό ότι απάτη στοιχειοθετείται, ακόμη κι όταν η αυτοβλάβη πραγματοποιείται συνειδητά.

Μια τέτοια ασυμβατότητα έχει υποστηριχθεί ότι χαρακτηρίζει και τις περιπτώσεις προπληρωμής ενός προσώπου που προσποιείται ότι είναι σε θέση να προσφέρει τις παράνομες υπηρεσίες του²⁹: Όποιος δέχεται να επενδύσει τα χρήματά του σε μια αποδοκιμαζόμενη από το Δίκαιο συναλλαγή *έχει συνείδηση ότι μπορεί να πληρώνει "στον βρόντο"*, αφού, λόγω της αισχράς αιτίας, δεν μπορεί να διασφαλισθεί ότι θα ικανοποιηθεί η αξίωσή του. Άρα και υπό αυτό το πρίσμα, *δεν συγκροτείται η αντικειμενική υπόσταση της απάτης*³⁰.

VI. Νομιζόμενο έγκλημα

Όποιος ακολουθήσει την εδώ προκριθείσα άποψη βάσει της οποίας μένει ποινικά απροστάτευτο το πρόσωπο εκείνο που, κατόπιν εξαπατήσεως, προκαταβάλλει καθαρό χρήμα για την λήψη παράνομης υπηρεσίας, δεν πρέπει να νομίζει ότι υπάρχει περιθώριο να θεμελιωθεί ευθύνη του εισπράξαντος την προκαταβολή (χωρίς να προσφέρει τις συμφωνηθείσες υπηρεσίες του) για *απρόσφορη απόπειρα απάτης*. Και τούτο, διότι σε τέτοιες περιπτώσεις η πλάνη του δράστη δεν είναι ανάστροφη πραγματική, αλλά *ανάστροφη νομική*, οπότε πρόκειται για *νομιζόμενο*, άλλως: *κατά φαντασίαν έγκλημα*, που μένει πάντοτε ατιμώρητο: Το αν ένα περιουσιακό στοιχείο προστατεύεται ή όχι από την έννομη τάξη δεν σχετίζεται με την εκτίμηση της πραγματικότητας, αλλά με την *δικαιική αξιολόγηση*. Αν θέλουμε, βεβαίως, να είμαστε ακόμη πιο ακριβείς, εδώ πρόκειται για *ανάστροφη πλάνη περί την υπαγωγή*, δεδομένου ότι ο δράστης γνωρίζει με την ύπαρξη του απαγορευτικού κανόνα Δικαίου, πλην όμως υπολαμβάνει ότι η συμπεριφορά του υπάγεται σε αυτόν³¹.

VII. Ομοιότητα με την ΑΠ 943/2013: Προπληρωμή λόγω ψευδούς υποσχέσεως για μεσολάβηση προς πρόσληψη στο Δημόσιο χωρίς διαγωνισμό ΑΣΕΠ

Όλες οι παραπάνω σκέψεις μπορούν να εφαρμοσθούν *mutatis mutandis* και για το ιστορικό επί του οποίου έκρινε ο Άρειος Πάγος με την ΑΠ 943/2013³²: Όπως στην περίπτωση της ΑΠ 815/2013, έτσι και σε αυτήν ο εγκαλών προκατέβαλε τα χρήματά του (25.000 €), πειθόμενος ότι ο κατηγορούμενος ήταν σε θέση, αξιοποιώντας τις δήθεν υψηλές γνωριμιές του, να μεσολάβήσει ώστε να προσληφθούν τα δύο ενήλικα τέκνα του εγκαλούντος στον Δημόσιο τομέα χωρίς να χρειασθεί να συμμετάσχουν σε διαγωνισμό του ΑΣΕΠ, ενώ η αλήθεια ήταν ότι ο κατηγορούμενος δεν είχε καμία τέτοια δυνατότητα, με τις ενέργειές του δε αυτές «έβλαψαν την περιουσία του εγκαλούντος κατά το παραπάνω ποσό αποκομίζοντας ο ίδιος παράνομο περιουσιακό όφελος». Βεβαίως, η αυτούσια μεταφορά των προεκτεθέντων ως προς την ΑΠ 815/2013 είναι δυνατή και για την ΑΠ 943/2013, εφόσον κριθεί ότι η απατηλή προσφορά του κατηγορουμένου να μεσολάβήσει ώστε να προσληφθούν τα δύο ενήλικα τέκνα του εγκαλούντος στον Δημόσιο τομέα, χωρίς να χρειασθεί να συμμετάσχουν σε διαγωνισμό του ΑΣΕΠ, αφορούσε *πράγματι* χρήση *παράνομων μέσων*.

29. Επ' αυτού βλ. την επισήμανση του Hecker, *ό.π.*, σ. 231, υποσ. 33.

30. Βλ. και Barton, StV 1987, σ. 485.

31. Επ' αυτού βλ. Παπαθανασίου, *ό.π.*, ΠοινΔικ 2010, σ. 26/27.

32. Βλ. ανωτέρω, σ. ---.

Μάλιστα, η αιτίαση του κατηγορουμένου ότι «δεν υφίσταται αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ των ενεργειών του και της περιουσιακής ζημίας του εγκαλούντος, διότι η περιουσιακή του ζημία δεν ήταν προϊόν παραπληρώσεως του, αλλά αποτέλεσμα *επιλογής* του, ήτοι του παρανόμου διορισμού των τέκνων του, παρακάμπτοντας την νόμιμη οδό διορισμού τους μέσω ΑΣΕΠ» προσεγγίζει την λογική που υποκρύπτεται στην προαναφερθείσα θεωρία του αντικειμενικού καταλογισμού και υπονοεί ότι το ρίσκο περιουσιακής βλάβης το ανέλαβε με δική του ευθύνη το ίδιο το θύμα που δέχθηκε να συναλλάγει παρανόμως με τον κατηγορούμενο³³. Ωστόσο, η αιτίαση αυτή απερρίφθη από τον Άρειο Πάγο, με το αδύναμο σκεπτικό ότι, πάντως, «ο εγκαλών παραπληρώθηκε από τις ψευδείς αυτές παραστάσεις» και «κατέβαλε» στον κατηγορούμενο «το ανωτέρω ποσό».

VIII. Τελική παρατήρηση

Δεδομένου ότι και το 2008 ο Άρειος Πάγος είχε αδιαφορήσει για την παράνομη φύση της συναλλαγής, κρίνοντας ορθή και αιτιολογημένη την καταδικαστική απόφαση για απάτη (ο δράστης είχε λάβει από το θύμα χρήματα, προκειμένου να μεσολάβήσει για την διαγραφή των δυσμενών δεδομένων του δεύτερου από τον ΤΕΙΡΕΣΙΑ³⁴), ομοίως δε είχε πράξει και το 2005 (ο δράστης είχε λάβει από την παθούσα χρήματα, προκειμένου να μεσολάβήσει για την αποφυλάκιση του μνηστήρα της –προσωρινά κρατούμενου στις Δικαστικές Φυλακές λόγω παράβασης του νόμου περί ναρκωτικών–, ερχόμενος σε επαφή με την Ανακρίτρια Βεροίας και, ειδικότερα, φροντίζοντας να κανονισθεί η σύνθεση του Δικαστηρίου κατά τρόπον ώστε ο ανωτέρω να τύχει ευνοϊκής μεταχείρισης³⁵), ουδείς μπορεί να είναι αισιόδοξος για την στάση που πρόκειται να κρατήσει στο μέλλον ο Άρειος Πάγος.

Κι όσο θα εξακολουθεί η σιωπή του Ακυρωτικού για την επίλυση του εδώ αναλυθέντος ζητήματος, η προ εκατονταετίας εκδοθείσα ΑΠ 27/1915³⁶ θα παραμείνει η πρώτη και τελευταία αρεοπαγίτικη απόφαση που τόληψε να το θίξει, διαλαμβάνοντας τα ακόλουθα: «ουδεμίαν επί του προκειμένου έχουν επιρροή τα εν τω αστικώ δικαίω κρατούντα περί αθεμίτων συμβάσεων καθ' όσον και υποτιθεμένου ότι ο παθών δεν έχει δικαίωμα αναλήψεως των συνεπεία απάτης δοθέντων, λόγω του ότι ταύτα εδόθησαν *δί' αισχράν αιτίαν* δι' αμφοτέρους, δεν αίρεται το αξιόποινον, διότι και εν τοιαύτη περιπτώσει το όφελος όπερ έλλαβε ο δράστης συνεπεία των δοθίλων παραστάσεων του δεν παύει να είναι παράνομον, ούτε αίρεται επίσης το αξιόποινον της πράξεως εκ του ότι συνήνεσεν εις την καταβολήν ο παθών, διότι εις την συναίνεσιν ταύτην, έστω και προς εκτέλεσιν ετέρας εγκληματικής πράξεως, προήλθεν συνεπεία των δοθίλων παραστάσεων του δράστου».

33. Πρβλ. LG Regensburg NStZ-RR 2005, 312 = ΠοινΧρ 2005, 1074, όπου έγινε δεκτό ότι η βλάβη του εγκαλούντος «προήλθε από την δική του απόφαση να επενδύσει τμήμα της περιουσίας του στην αξιόποινη βοήθεια να δραπετεύσει», βοήθεια που θα του παρείχε δήθεν ο κατηγορούμενος.

34. ΑΠ 1902/2008 ΠοινΔικ 2010, 17.

35. ΑΠ 40/2005 ΠοινΧρ 2005, 829.

36. Επ' αυτής βλ. Γάφο, *ό.π.*, 1932, σ. 177.